

10.5.2023

VN/6056/2023
VN/6056/2023-MMM-2

Maanmittauslaitos

Maa- ja metsätalousministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen vuoden 2022 tilinpäätökseen

Yleistä

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) kannanotto Maanmittauslaitoksen (MML) toiminnasta perustuu MML:n vuoden 2022 tilinpäätösasiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tiilitarkastuskertomukseen vuodelta 2022 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Ministeriö on osana laitoksen tulosohjausprosessia seurannut MML:lle vuodelle 2022 annettujen tulostavoitteiden toteutumista kolmessa tulosneuvottelussa, jotka pidettiin MMM:n kansliapäällikön johdolla. Maa- ja metsätalousministeriö esittää kannanottonaan viitekohdassa mainitun asetuksen perusteella MML:n vuoden 2022 tilinpäätökseen seuraavaa.

Covid-19 -epidemia vaikutti Maanmittauslaitoksen toimintaan vielä vuonna 2022. Alkuvuodesta 2022 epidemia vaikutti jonkin verran operatiiviseen toimintaan. Epidemian aikana voimakkaasti kasvaneet kiinteistötehtävien kysyntä (lainhuutojen hakeminen, määräalojen lohkominen) aiheutti näiden tehtävien hoitamiseen ruuhkaa, mikä kasvatti työvarantoa ja pidensi vasteaikoja. Vuonna 2022 merkittävästi muuttunut turvallisuusympäristö aiheutti tarpeen panostaa turvallisuuteen lisää. Muuttunut talouden toimintaympäristö on puolestaan vaikuttanut alentavasti kiinteistökaupan volyymiin, mikä vähensi vuonna 2022 kysyntää MML:n palveluja kohtaan. Lisäksi kohonnut inflaatio kasvattaa yleisesti toiminnan kustannuksia.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Maanmittauslaitoksen toiminnan vaikuttavuus perustuu laitoksen ylläpitämien valtakunnallisten tietovarantojen ja rekisterien (maaomaisuus, asunto-osakkeet ja peruspaikkatiedot) kattavuuteen, ajantasaisuuteen, riittävään laatuun, tekniseen yhteiskäyttöisyyteen sekä toimiviin perustason sähköisiin tietopalveluihin ja hyvään tietoturvaan. Nämä luovat edellytykset omaisuudensuojalle, toimiville asunto- ja kiinteistömarkkinoille, luotettavalle rahoitus- ja vakuusjärjestelmälle, kansalliselle paikantamiselle sekä tietovarantojen laajalle ja turvalliseen käytölle yhteiskunnassa. Lisäksi tutkimuksella ja paikkatietoinfrastruktuurin tukitehtävillä ylläpidetään paikantamisen perusjärjestelmiä ja edistetään paikkatietojen innovatiivista tuottamista ja yhteen toimivuuden kehittämistä.

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut tavoitteet pääosin sopimuksen mukaisesti. Tietovarantojen hyödyntämisen osalta tavoitteita ei saavutettu, mikä johtui kysynnän yleisestä voimakkaasta laskusta. Tästä huolimatta satoja uusia yrityksiä otti MML:n rajapintapalveluja käyttöön. Osakehuoneistorekisterin kattavuuden osalta tavoitetta ei myöskään saavutettu, koska isot asunto-osakeyhtiöt siirtävät osakeluettelot huoneistotietojärjestelmään vasta vuonna 2023. Sähköisten palvelujen häiriöttömyys oli edelleen erittäin hyvällä tasolla, varsinkin kun ottaa huomioon muuttuneen turvallisuusympäristön.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Rekisterien perusparannustyötä tulee jatkaa suunnitelman mukaisesti yhdessä ministeriön kanssa priorisoiden. Hyvän tietoturvan ja tietosuojan ylläpito ja toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ovat oleellinen perusta toiminnalle. Paikannuksen perustan jatkuva ylläpito ja kehittäminen turvaavat tarkan ja luotettavan paikantamisen koko Suomessa myös tulevaisuudessa.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Maanmittauslaitoksen toiminnan kulut (148.0 milj. €) kasvoivat 13,1 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta. Toiminnan kokonaistuotot olivat 89,7 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 4,3 miljoonaa euroa. Laitoksen kokonaistuottavuus laski 2,9 %. Pitkällä aikavälillä tuottavuuskehitys on ollut kuitenkin hyvää. Tuottavuutta laskivat muun muassa merkittävät haasteet kiinteistötoimitusten kustannusvastaavuudessa ja isot panostukset kehittämishankkeisiin.

Maksullisen toiminnan tavoitteena oli kustannusvastaavuus. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli kokonaisuudessaan 89 %. Toimitustuotannon osalta saavutettiin vain 85 % kustannusvastaavuus, mikä oli selvästi tavoitetta heikompi tulos. Syinä tähän olivat muun muassa henkilöstön suuri uusiutuminen eläköitymisen johdosta, mikä vaati paljon rekrytointia, perehdytystä ja koulutusta sekä normaalia pidempi talvi, joka taas viivästytti maastotöiden aloittamista. Muiden julkisoikeudellisten suoritteiden osalta kustannusvastaavuus oli 93 %. Tähän vaikutti erityisesti uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen käyttöönoton tilanne; rekisterin tietojen kattavuus on vielä pieni ja tulot ovat tämän vuoksi vielä alhaiset. Tämän osalta on tavoitteena saavuttaa kustannusvastaavuus vuoteen 2026 mennessä. Muiden suoritteiden kustannusvastaavuus oli 102 %.

Yhteisrahoitteisen toiminnan (tutkimustoiminta) omarahoitusosuus oli 49 %. Toiminnan tuotot pysyivät edellisvuoden tasolla, mutta kokonaiskustannukset nousivat. EU -rahoitusta saatiin hieman enemmän kuin edellisenä vuotena.

Laitoksen talousarviorahoitusta siirrettiin vuodelle 2023 20,1 miljoonaa euroa. Siirtyvä määräraha pieneni ennakoidusti n. 10 milj. euroa. Siirtynyt määräraha on täysin sidottua ja se on varattu käytettäväksi vuosien 2023 -2027 tulossopimuksen mukaisesti. Siirtyvä määräraha tulee pienenemään kuluvana vuotena edelleen selvästi (ennuste 8 milj. €), koska sitä käytetään mm. huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen kehitystyöhön ja huoneistotietojärjestelmän toiminnan alijäämän kattamiseen siirtymäaikana.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos täytti osittain tehokkuuden ja tuottavuuden vaatimukset. Laitos on toteuttanut sopeuttamissuunnitelmaa ja sopeuttanut toimintaansa annettuihin kehyksiin ja määrärahalleikkauksiin. Kokonaistuottavuus on kehittynyt hyvin pitkällä aikavälillä, mutta nyt se laski jo toisena vuotena peräkkäin. Tuottavuuskehitys on syytä saada nousu-uralle jatkossa ja toimitustuotanto tulee saada kustannusvastaavaksi mahdollisimman pian. Uuden huoneistotietojärjestelmän ensimmäisen vaiheen tavoitteen mukainen valmistuminen ja käyttöönotto tulee kaikilta osin turvata, jotta palvelutuloja alkaa kertyä ja toiminta saadaan kustannusvastaavaksi lähivuosina.

Vuodelle 2023 siirtyi 20,1 miljoonaa euroa sidottua määrärahaa. Siitä on allokoitu kuluvalle vuodelle pelkästään huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen loppuunsaattamiseen ja siirtymäajan toiminnan alijäämän kattamiseen 6,5 milj. euroa. MML:lle on kohdennettu viime vuosina pysyviä menoleikkauksia ja siirtyvän erän ennakoidaan supistuvan seuraavina vuosina voimakkaasti, minkä vuoksi laitoksen lähivuosien rahoitustilanteen turvaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Merkittävä maksullisen toiminnan osuus vaatisi noin kahden kuukauden palkkasummaa vastaavan tulorahoitusriskiin varautumisen. Varautumisen tarvetta sekä toiminnan jatkuvuuden ja riskien hallintaa korostaa osaltaan myös globaalin toimintaympäristön tilanne. Lisäksi MML:n palvelujen kysyntä on ollut laskussa, mikä haastaa osaltaan tu-lokehitystä.

c) Tuotokset ja laadunhallinta

Kiinteistötoimitusten osalta tavoitteita ei saavutettu. Kappalemäärissä jäätiin jälkeen tavoitteesta tilusjärjestelyitä lukuunottamatta. Kasvanut kysyntä pandemia-aikana on johtanut tilauskannan kasvuun, mikä näkyi palvelujen kestoajojen pitenemisenä. Määräalasta kiinteistöksi kestoajaksi oli 8,8 kk, mikä jäi selvästi tavoitteesta.

Kirjaamisasioita ratkaistiin noin 360 000 kpl eli hieman enemmän kuin edellisenä vuotena. Lainhuutojen mediaanikäsitteilyaika oli 93 pv ja jäi hieman tavoitteesta. Kiireelliset asiat on kuitenkin käsitelty nopeasti. Huoneistojen omistuksen kirjaamisen käsitteilyaika oli noin viikko eli hyvällä tasolla.

Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamista toteutettiin laaditun suunnitelman mukaisesti. Kiinteistövähdännän palvelun ja siihen liittyvien toimintamallien jatkokehittäminen on edelleen käynnissä yhdessä avainsidosryhmien kanssa.

Maastotietotuotannon tuotantotavoitteet saavutettiin hyvin. Lisää kuntia on tullut mukaan uuden kansallisen maastotietokannan ylläpitoon. Uuden maastotietojen tuotantojärjestelmän kehittäminen etenee pääosin suunnitelman mukaan, vaikka 1. vaiheen käyttöönotto on päätetty siirtää vuoden 2025 alkuun.

Huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen toimintoja kehitetään edelleen ja asunto-osakeyhtiöiden siirtymäaika jatkuu vuoden 2023 loppuun asti. Laitos osallistui valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän valmisteluun sekä kiinteistöverotuksen uudistamishankkeeseen maapohjan arvonmäärityksen osalta.

Metsähovin tutkimusaseman laitekannan uudistamisen valmistuminen on viivästynyt pandemian vuoksi. Tavoitteena on, että hanke saadaan valmiiksi vuoden 2023 aikana. Paikkatietokeskus saavutti tutkimustoiminnassaan viittauksiin liittyvät tavoitteet erinomaisesti. Paikkatietokeskus on mukana lukuisissa tutkimushankkeissa muun muassa metsätalouteen, paikannukseen ja älyliikenteeseen liittyen. Lisäksi paikkatietokeskus on mukana Suomen Akatemian rahoittamassa UNITE –hankkeessa. Muuttunut turvallisuusympäristö on lisännyt kysyntää paikannuksen asiantuntemukselle. Ministeriö käynnisti vuonna 2022 Paikkatietokeskuksen tutkimustoimintaa koskevan kansainvälisen arvioinnin.

Toiminnan ei-toivottujen vaikutusten (kantelut, valitukset maa- ja metsätalouteen, tehty purkuesitykset jne.) määrä on pysynyt lähes ennallaan ja on alhainen ottaen huomioon tehtävien luonne ja asianosaisten lukumäärä, joka on moninkertainen toimitusten lukumäärään nähden.

Maanmittauslaitoksen asiakastytyvyisyys on edelleen hyvällä tasolla.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos saavutti tuotoksille ja laadunhallinnalle asetetut tavoitteet pääosin sopimuksen mukaisesti. Maastotietotuotannon ja tutkimuksen osalta tulos oli hyvä. Kiinteistötehtävien tuotantomäärien ja käsitteilyaikojen osalta tavoitetta ei saavutettu. Uuden huoneistotietojärjestelmän 1. vaiheen kehittäminen ei ole edennyt alkuperäisen suunnitelman mukaan ja tämän kokonaisuuden valmistuminen tulee turvata. Vuoden 2023 aikana tullaan tekemään huomattava määrä osakeluettelon siirtoa huoneistotietojärjestelmään.

Tutkimustoiminta on ollut tuloksellista, tieteellisesti korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Tutkimuksen tuottamalle korkeatasoiselle osaamiselle ja tiedolle on kysyntää yrityksissä ja eri hallinnonaloilla muun muassa liikenne- ja luonnonvarasektoreilla sekä turvallisuusympäristön hallinnassa. EU –rahoituksen määrä on lisääntynyt tutkimustoiminnassa.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tulostavoitteensa hyvin. Laitoksen työtyytyvyisyys on hyvällä tasolla. Laitos toimii pitkäjänteisesti johtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Joidenkin sektorien osaajien rekrytointi on jatkuvasti haastavaa. Tämä edellyttää hyvän työnantajakuvan ylläpitoa ja yhteistyötä oppilaitosten kanssa.

Maanmittauslaitoksen vuoden 2022 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarviosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Tilinpäätöksen perusteella on mahdollista seurata ja arvioida laitoksen toimintaa ja sen kehitystä. Tilinpäätösraportin teksti ja siihen sisältyvä toteutumien arviointi ovat selkeitä ja helposti analysoitavia.

Maanmittauslaitoksen toiminnan mittareiden tavoitetasot tulee asettaa jatkossakin riittävän vaativina. Ministeriö ja Maanmittauslaitos kehittävät yhteistyössä laitoksen mittaristoa jatkuvasti. Isojen kehittämishankkeiden etenemisen riittävään raportointiin tulee kiinnittää edelleen huomiota.

3. Ministeriön esitys viraston / laitoksen toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

MML:n taloudellinen tilanne käy entistä haastavammaksi, koska siirtyvä erä pienenee merkittävästi ja taloudellinen liikkumavara kapenee. Toimintaympäristön epävarmuus lisää haastetta. Tämä vaatii laitokselta tarkkaa talouden tilanteen seurantaa ja suunnittelua. Lisäksi laitoksen on syytä ryhtyä toimiin, joilla talouden heikkenevää kehitystä voidaan hallita. On todennäköistä, että toiminnan ja kehittämisen painopisteitä joudutaan myös priorisoimaan. Tätä priorisointia tulee tehdä yhdessä ministeriön kanssa osana tulosohjausta. Lähivuosina on tärkeää keskittyä lakisääteisten tehtävien hyvään hoitoon ja säädettyjen palveluiden kehittämiseen ja ylläpitoon. Kaikissa toiminnoissa ei tarvitse tavoitella edelläkävijyyttä.

Maaomaisuuden tietokokonaisuuden tulevasta kehittämisestä on syytä tehdä esiselvitystä MMM:n ja MML:n yhteistyönä. Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamisen suuntaamista tarkastellaan vuosittain yhdessä ministeriön kanssa, jotta tietojen laadun parantaminen tukee kehitysprosesseja. Huoneistotietojärjestelmän ensimmäiseen vaiheeseen sisältyvien toimintojen ja palveluiden valmiiksi saattaminen on ensiarvoisen tärkeää. Lisäksi vuonna 2023 tulee turvata osakeluetteloiden suurivolyymiset siirrot huoneistotietojärjestelmään. Huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehittäminen tulee saada käyntiin. Kiinteistötehtävien tuottavuus ja vasteajat tulee palauttaa hyvälle tasolle.

Muuttunut turvallisuusympäristö korostaa paikannuksen perustan turvaamisen tärkeyttä. Paikannuksen referenssijärjestelmien kehittämisvaihtoehtoja tulee aktiivisesti selvittää, jotta tarkka paikannus on mahdollista koko Suomessa myös jatkossa. Yhteiskunnan tärkeiden toimintojen ja kriittisen infrastruktuurin sekä näihin liittyvien tietojen turvaaminen heijastuu myös peruspaikkatietojen ylläpitoon ja tietopalveluihin. Uuden ehdotetun valtakunnallisen osoitetietojärjestelmän, uuden sukupolven maastotietojärjestelmän ja paikannusdatan avulla mahdollistetaan paikkatiedon hyödyntämiseen liittyvää laaja-alaista yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä tehostetaan poikkihallinnollisia prosesseja. Laadukaille INSPIRE-tukipalveluille on edelleen tarvetta.

Tutkimustoiminnan suuntaamisessa ja tieteellisen osaamisen kehittämisessä on huomioitava vahvasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulma kuitenkin siten, että toiminta pysyy oman toimialan puitteissa. Tutkimuksen tulee olla kansainvälisesti korkeatasoista, mutta tuottaa samalla ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, luoda edellytyksiä elinkeinojen kehittymiselle sekä tarjota tietopohjaa päätöksenteon ja politiikan valmistelulle. Uusien toimintamallien ja innovaatioiden syntyminen edistäminen on tärkeää. Tutkimuksen ja MML:n palvelutoiminnan kehittämisen synergiaa pitää edelleen parantaa. Vuonna 2022 toteutettu MML:n tutkimustoiminnan kansainvälinen evaluointi osoitti, että tutkimustoiminta on laadukasta, tieteellisesti korkeatasoista ja vaikuttavaa. On kuitenkin tärkeää, että MML toimeenpanee evaluoinnissa esiin tulleita kehittämiskohteita aktiivisesti.

Muuttunut ulkoinen toimintaympäristö korostaa toiminnan ja järjestelmien jatkuvuuden hallintaa ja kattavaa riskienhallintaa. Jatkossa on tarpeellista luoda yhdessä tulosohjaajan kanssa tilannekuvaa ja tiekarttaa toiminnan ja IT –infran kehitystarpeista sekä ylläpitää toiminnan ja talouden tilannekuvaa. Kun kokonaan uudet järjestelmät ovat vieneet paljon huomiota viime vuosina, on tärkeää huolehtia siitä, ettei vanhojen perusjärjestelmien kehitysvelka kasva liikaa. Kehityshankkeiden valmisteluun ja dokumentointiin on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota muun muassa rahoitusmallien muutoksista ja poikkihallinnollisen yhteen toimivuuden vaatimuksista johtuen. Ministeriö edellyttää, että laitos osallistuu toimialan digitalisaation ja tiedonhallinnan kehittämiseen osana hallinnonalan yhteistoimintaryhmiä.

Julkisen hallinnon on tärkeää omien tehtävien ja peruspalveluiden kautta edistää ja mahdollistaa myös uusien yhteistyöverkostojen syntymistä, poikkihallinnollista yhteistyötä ja taloudellisen lisäarvon kasvua yritystoiminnassa. MML:n tietovarantoihin ja perustason palveluihin kytkeytyvissä yrityksien tuottamissa lisäarvopalveluissa on vielä paljon kehittämispotentiaalia.

Ministeriö edellyttää, että Maanmittauslaitos pitää ohjaavan tahon tietoisena kaikista oleellisista kansallisista ja kansainvälisistä yhteistyöhankkeista ja kehittämishankkeista, joissa laitos on mukana.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei ollut huomautettavaa tilintarkastuskertomuksessaan MML:n tilintarkastuksen osalta. Ministeriö pyytää kuitenkin Maanmittauslaitosta kiinnittämään huomiota niihin suosituksiin, jotka VTV tuo esille tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston / laitoksen tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö huolehtii siitä, että Maanmittauslaitoksella on sovittua toimintaa varten riittävät voimavarat ja samalla seuraa erilaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntämismahdollisuuksia. Ministeriö kehittää ja ylläpitää toimialan lainsäädäntöä, ja johtaa ja seuraa vastuullaan olevia hankkeita. Ministeriö edistää omalta osaltaan MML:n tutkimustoiminnan evaluoinnissa esiin nousseita kehittämis ehdotuksia. Lisäksi ministeriö tukee MML:n tutkimuksen ja sen tulosten näkyvyyttä. Tulohajautuksen prosessia, sisältöä ja tavoiteasetantaa kehitetään jatkuvasti samoin kuin toiminnan ja talouden yhteistä tilannekuvaa. Digitalisaation ja tiedonhallinnan tavoitetilaa MMM:n toimialoilla kehitetään EU:n ja kansallisten linjausten pohjalta kiinteänä osana toimialojen ohjaus- ja strategiakokonaisuutta. Tarpeen vaatiessa priorisoidaan toiminnan ja kehittämisen painopisteitä. Ministeriö edistää lisäksi omalta osaltaan digitalisaatiokehityksen kannalta tärkeiden tietovarantojen ja palveluiden käyttöä ja yhteen toimivuutta sekä huolehtii tiedonhallintalain mukaisen tiedonhallintakartan ylläpidosta sekä hallinnonalan tieto- ja kyberturvallisuus- ja arkkitehtuuriyhteistyön jatkumisesta.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Ylijohtaja

Pentti Lähteenoja

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
MMM /Ohjaus- ja talousyksikkö

VN/6056/2023-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: